

Kéményseprők

Temérdek idegen szó. A fejvédőt kapinnak, a kabátot kollernek, a szájjvédőt montiklinek, a derékszíjat kuplinnak nevezik. Az olaszos hangzású szavakkal még ma is tetőtől talpig fel lehet öltöztetni a kéményseprőket. Pedig már nagyon régen volt, amikor Mária Terézia reáljogot adott ennek a szakmának, egyszóval meghonosította. Aprópó, királynő. En is megfogom a gombot, ha fekete ruhás, fülig kormos kéményseprőt látok. A közvélemény a szerencse lovagjainak tartja őket, s ezért nem lehet csodálkozni azon, hogy vezették már ballagó egyetemisták menetét, vagy a SZUR-mecceken a kezdő rúgást elvégezték. A rendezők bizonyára arra gondoltak, titkon velük jön Fortuna is. A fáma szerint egykoron gyönyörű királynőknek, hercegnőknek titkos postásai is voltak. Hozták a hírt, vitték a szerelmes üzenetet. Mindenhol bejutottak, váratlanul örömet okoztak, s ezért lettek a szerencse hordozói.

Valóban a szerencse örei? A hagyomány nagyvonalúan bánik az efféle dolgokkal. Csak a szakmájukat kerüli el Fortuna áldást osztó kacsója. Mert a szegedi kéményseprőket olyan kevesen tisztítják, ha még egyszer ennyien lennének, akkor se győznék a munkát.

A PROFESSZOR MINDENT TUD

A professzor két év múlva megy nyugdíjba. A kollégái titulálják így, Kulich Károlyt. Valóban a szakma kiváló ismerője. Negyvennégy éve mássa a kéményeket, tapossa a tetőket, s légszomjat kap a kazánoktól. A megtisztelő címet egy egyetemi tanártól kapta. A derék tudor hosszú előadást tartott a kéményseprésről a kéményseprőnek.

„Ejnye, professzor úr! ebben én vagyok a professzor” — válaszolta a nagyképűségére állítólag a mester. „Rendben van, Ön is professzor — mondta az egyetemi oktató”.

Mindenki látott már kéményseprőt. Főlöszleges lenne körülírni öltözéküket, vagy ahogy megvillan mosolyuk a bajuszporta alatt, s a fogak Koromlepte bőr mellett a porcelánnál is fehérebbnek látszanak. Azt már kevesen tudják, hogy Kulich Károly naponta 75 ezer lépést is megtesz. Egyszer egy lépésmérővel ellenőrizte útját. Nyáron, amikor a padlason 40–50 fok meleg van, s az izzadsággal kevert korom barázdát húz bőrén, a pincébe menekül hűsölni.

— El szokott fáradni?
— Szeretem a szakmámat — válaszolja.

— Veszélyes a tetőre kimaszni?
— Sajnos a padlason kell a kormot nyelni. Így bizton-

ságosabb, de egészségteleb-
nebb. Mindig szerettem a
tetőn járni.

MEGHALTAK A FÜSTBEN

A kórházi ágyon úgy fél az ember, mint ha a halál mellette fekszenne. De a jól fűtött, kényelmes szobában kinek jut eszébe, hogy az élet mulandó. Pedig olyan keveset kell szívni a szénmonoxidból, mint virágzaskor a hársfa illatából, hogy az ember beteljen vele.

Kulich Károly sorolja a házszámokat, utcaneveket. Az egyiket délelőtt, a másikat éjfélkor, vagy hajnalban ölte meg a szénmonoxid, fél tucatot is leszámol ujjain, miközben magyarul.

— Nemcsak a tüzet előzük meg. Lassan olyanok leszünk, mint a belgyógyászok, csak a röntgen hiányzik. A legveszélyesebb a gázfűtés. A füst elkezd bontani a kémény belső falát, a lyukat, a törmelék betömi, így a füst visszaszívó. A többit könnyű kitalálni. Mondtam, hatan haltak meg a füst miatt. Gondatlanok voltak, pedig mi rendszeresen ellenőrizük a kéményeket, nincs-e hiba, valami baj. Az már nem rajtunk múlik, hogy egy-egy lakásba nehéz bejutni. Néhányan nagyon kényesek a koromra, pedig az életük védelmében meggyünk ellenőrizni, tisztítani.

Kulich Károlynak a lába visszeres, naponta 100–150 kéményt seper ki. Legjobban az esik neki, amikor

azt mondják: „De régen volt már itt, jöjjön, beszéljünk”.

ÖREGSZIK A SZAKMA

Mindenki szereti, ha szeretik. A kéményseprők is így vannak. Sok magányos örül, hogy valakinek elmondhatja örömet, bánatát. Márpedig nagyon sokan élnek magányosan. Ők mondogatják is: „ne siessen, beszéljünk, ráér a munka”. „Tudna tanácsot adni”. „Ismer egy jó belgyógyászt”. „Meséljen már valamit”.

Vecsérnyes Kálmán is azért szereti a szakmát, mert szeret az emberekkel ismerkedni. Harminckét évével ő a legfiatalabb kéményseprő Szegeden. A sógorai adtak kedvet a szakmához. Ő volt az utolsó ipari tanuló 1958-ban. Azóta senki sem kopogtat a Tisza utca 2. szám alatt, hogy a mesterséget kitanulja.

Elnéptelenedik a szakma? Úgy tűnik. A mesterek átlagéletkora 50 év, és nagyon soká lesz, amikor Szegeden csak távfűtéses házakban laknak. Ott már nincs dolguk. Addig bizony a magas kéményeket meg kell mászni, olyat is, ahol nincs kapaszkodó. És a kazánházak sem fűtenek, ha idejében nem tisztítják ki a füstelvezető csatornát. No, meg ott a hetvenezer kémény. Ennyi van ugyanis Szegeden. Kéthavonta takarítani, évente égetni ezeket, kemény munka tizenegy embernek.

Halász Miklós

Az OBT-küldöttsége Prágába utazott

Pénteken kezdődik Prágában a Béke-világtanácshoz tartozó nemzeti békemozgalmak képviselőinek évi konferenciája, amely egyben zárórendezvénye lesz a nemzetközi békemozgalom 25 éves jubileumi ünnepszorozatának. A konferencia részvevői megvitatják a nemzetközi békemozgalom tevékenységét és 1975. évi programját. A tanácskozársra több mint száz ország békemozgalmának képviselőit várják.

Az OBT küldöttsége: dr. Réczei László, a delegáció vezetője, és Boldizsár Iván, a Béke-világtanács tagjai, al-elnökök; Sebestyén Nándorné főtitkár, valamint Gál Gyula, az Országos Béketá-

nács tagja — csütörtökön — tegnap elutazott Prágába. (MTI)

Vasutasok és diákok együttműködése

A szegedi vasúti személypályaudvar ifjú dolgozóinak idén májusban megtartott parlamentjén többen felvetették, hogy szorosabb kapcsolatot kell kialakítani a város középiskoláival, elsősorban a vasútforgalmi szak-középiskolával. Remélték, hogy az együttműködés során a tanulók megkedvelik a szegedi pályaudvart, s az iskola befejezése után közülük sokan itt helyezkednek el. Ily módon enyhülnének a vasút munkaerőgondjai.

Az elhangzottak alapján

Alkotók és kishitűek

A megye egyik nagy építkezésén, még a nyáron, távollétében úgy rajzolták meg a főművezető portréját a munkatársai: olyan ember, aki szüntelenül ég, az alkotás időszakában nem ismer sem pihenést, sem megállást. Megnéztem az alkotást magát is, természetesen: betonba, acélba, üvegbe öltözött óriás, azóta már otthont ad a tudomány művelőinek.

Aligha valószínű azonban, hogy a főművezető — meg a sok-sok, hasonló életstílusban munkálkodó társa — most majd szünetet tart. Olyan emberek ők — s jó szerencsénk, hogy szinte mindenütt akad belőlük néhány —, akik felfűtött akarással, az alkotó munkában fellelt igaz és szüntelen gyönyörűséggel dolgoznak, sose méricskélve, hány végén égetik energiájuk gyertyáját.

Nem kell különösebb keresgélés ahhoz, hogy példák sokaságával illusztráljuk: olyan korszakban élünk, amikor országunk minden táján meglobbannak és közös fényűvé egyesülnek a tevékeny és alkotó munka fáklyái, láttatva egyéni erőfeszítéseket és közös munkában jó közösségekké formálódó csoportokat. Táptalajt ad erre a kongresszusi munkaverseny: kezdeményezésekre biztatnak helyi szervezésű akciók, legfrissebb és legszemléletesebb példaként pedig az az óriásivá növekedett segítés, amellyel az egész ország sietett a mezőgazdaság segítségére.

Százmillió mozgalom. Ha ezt a megfogalmazást halljuk, óhatatlanul arra kell gondolni: a főváros egyik munkáskerületének üzemei, munkáskollektívái összefogtak a fiatalokért, a gyerekekért — azért, hogy több óvodai férőhely legyen, több park a gyárnegyedben, több osztályterem az iskolákban. Üzemekből indult az ötlet — az, hogy gyűljön össze ilyen célokra kerekben százmillió forint. S az ötlet tovább gyűrűzött, immár a nagyobb lakóközösség kincsévé lett.

Másutt, egyik városban, arra gondoltak néhányan: uszodát kellene építeni. Diákoknak, kevés pénzből és nagyon gyorsan. Lehetséges, hogy teljesen egyéni volt az ötlet. A megvalósítás azonban közösségi munkává lett. S „menet közben” alakulnak úgy sok helyütt a dolgok, hogy rá kell döbbsenni: annak a bizonyos labdának sok helyütt csak a kezdőrugást kell megadni, s perdül magától tovább.

A skála pedig sok oktávra terjed. Kicsinyke buzgólkodásból egészen a százmillió értékű közös megeremteltségig.

Vidéki kisebb városban mondotta el az iskolaigazgató — egyébként lelkes népművelő —: kultúrház építését határozta el nemrégiben. A pénzzel, s a vállalkozókedvvel nem volt baj. A gondot azok a kételkedők jelentették, akiket — akadnak ilyenek is — megaláthatunk igen sok helyen. Legyintettek itt is, minek a buzgalom, úgy sem készül el idejére; meg minek is, a helybeliek nem igénylik, nem hiányolják. „Menet közben”, amióta épül már a kultúrház, mintha fogynának a kishitűek. Általános jelenség, hogy az alkotó munka szinte mindenütt befogja a száját a káktán is csomót keresőknek, azoknak, akik szívesen nagyítják fel gondoljait és zsugorítják kisebbé eredményeiket.

Bizonyos fajta emberi magatartás ez, hordozói sokszor korántsem rossz számból, inkább a nagy erőfeszítésektől való belső félelem rabjaiként tesznek kérdőjeleket egy-egy nagy, szép vállalkozás mellé. Az illetet, a szkepticizmust oldani, s eltüntetni kell, mint rossz kísérőket, len-dületünk fékjét.

Igaz: a szűkebb, s a tágabb pátria köznapjai gondokkal is terhesek. Együtt élünk a gondjainkkal. Aprópénzre váltódnak körünkben, s néha magunk is fáradtak vagyunk, netán szkeptikusak is. Aztán — átáll a váltó. Naponta átáll az ország ezernyi helyén: egyszerűen azért, mert az egésznek a változásai formálóan, csiszolóan hatnak a kis részletekre. S mert soha ilyen tágas terület nem kínálkozott még jó buzgólkodásra, szép sikerépületek megtervezésére és felépítésére.

S a mi országépítő munkánknak van egy szép és különleges sajátossága. Nem kötődik korhoz, sem foglalkozáshoz. Mindenhol elindulnak okos ötletek. Lakóközösségi meditációból, KISZ-klubban, vita hevéből, nyugdíjasok töprengéséből s szocialista brigádok vállalásából. És — minden területen — előbb-utóbb örömmel fogadják a jobbat akaró szándékat, előbb vagy utóbb félreszorítva a kételkedőket, s a nehézségeket nagyító szemléletet.

Rendünk sajátossága ez. Ahogyan rendszerünk sajátja az alkotó emberi nyugalanság és tettekkészség is: megkeresve magának a teret, ahol kibontakozhat. Az eredmény pedig mindannyiunké.

V. M.

SZÉP ÖT KÖVETNI

Széli néni — így mondja mindenki a gyárban. Széli néni — ebben a két szóban a legközelebbi, a jól ismert munkatársnak kijáró kedvesség, a bizalom, a meghittség hangja is fölismerhetők. De hogyan lesz valakiből ilyen népszerű, közismert ember egy üzemben? Hogyan lett Széli Imrénéből egyszerűen, családisan Széli néni a Szegedi Konzervgyár nagy családjában?

Hosszú sora van annak. Szinte egy egész élet benne ienne, ha végigsorolnánk. Onnan kezdve, amikor még szerződöttként munkálkodott a konzervgyárban, folytatva 1963-tól, amikor már stabil dolgozója lett a vállalatnak — stabil a szó minden értelmében. Olyan, akire mindig, minden fontos do-

logban, minden társadalmi munkában s minden pártfeladat megoldásában lehetett számítani.

Ősz haj keretezi kedves, jóindulatot, akareterót sugárzó arcát. Megigazítja piros, fehérpattyes kendőjét. Beszél a munkájáról, beszél az unokáról, arról a családi tradícióról, hogy férje, lánya szintén itt dolgozik, ide kötötték életüket a gyárhoz.

Közéleti munkájáról kérdezősködöm. Van mit mondani róla, hiszen Széli Imréné az MSZMP Csongrád megyei bizottságának tagja. Nagy és szép dolog, s persze nehéz feladatot is jelent, de Széli néni nem az a munkásasszony, aki bármikor is meghátrált volna a tettek nehezétől.

— Mióta tagja a pártnak?
— 1955-ben vettek fel. Nagyon emlékezőes számomra az a nap. Mert régen vágytam már rá, hogy megkapjam a kommunista piros tagkönyvét. Talán a legboldogabb napom volt: éreztem, valami új kezdődik az életemben. Benne volt ez a család légkörében. Az én jó apám mindig azt mondogatta: akkor lesz jó világ rátk, gyermekeim, ha a gyár kapujára kitűzik a vörös lobogót. Mi persze csak később éreztük át igazán, mit várt ő, miben reménykedett. De úgy gondoltuk, élünk kell a lehetőségekkel — én is ezért vágtam bele a sűrűjébe minden fórumon.

És az igyekezet valóra is vált. A gyári nagy családban ő a műhelytitkár. Sokak gondjának tudója, asszonyok, anyák segítője. 1966-ban a Szeged városi pártbizottság tagjává választották.

— Eleinte persze gatlásaim is voltak hogy is állom meg itt a helyemet? De nagyon nagy megtiszteltetésnek is éreztem. S az igazgatók és más tanult emberek, akik közé odaültem, jó segítőknek, igazi elvtársaknak bizonyultak a legnagyobb szeretettel tapasztaltam kezdetől és ez átsegített a problémáimon.

Aztán a megyei pártbizottsági tagság következett, 1970-ben. Még magasabb poszt, még nagyobb felelősség. De Széli néni itt is éppen úgy helytáll, éppen úgy munkálkodik — a munkások javára, a közjóért. Véleményt nyilvánít a párt vezető testületében és információkat közvetít a gyári alapszervezetek gyűlésein, a párt-csúcsvezetőség ülésein. Mert hívják ide is, oda is, legfeljebb, amikor éjszakás, akkor nem szólnak, tekintettel rá, hogy pihennie is csak kell egy ilyen örökmozgó, úgy látszik, kifogyhatatlan energiájú embernek is.

— Még most jól bírom az éjszakázást — mondja kérdészemre Széli Imréné. És azokról az asszonyokról, anyákról kezd beszélni, akik vele együtt itt szorgoskodnak a gyümölcsüzemben.

De arról is szívesen szól, hogy a nőpolitikai határozat óta hogyan változott a nők közéleti tevékenysége. S ebben neki is része és jelentős szerepe van. Úgy is, mint példamutatónak. Széli néni olyan példát mutat, amelyet szép feladat követni, de még megközelíteni is.

S. M.